

AV. ABDÜLKADİR GÜZELOĞLU

Spor Tahkim Yargılamasına Kısa Bir Bakış Özellikler ve Vazgeçilemezler

Yazılı tarihin tutulmaya başladığı andan itibaren, dünyanın düzenine doğrudan etki etmeyi başarmış kimi gerçekler bulunmaktadır. Gerçekten de sayısız toplumların kolektif tepkilerini, duruşlarını ve görüşlerini belirleyen, bireylerin kariyer yolculuklarının rotasını çizen bir kavram olan spor, inkârı pek de mümkün olmayan bir biçimde bahsi geçen gerçeklerin arasında bulunmaktadır. Sosyoekonomik etmenleri sınır tanımaksızın birleştirebilme yeteneğine sahip bir kavram olan sporun nasıl büyük bir endüstri haline geldiğini idrak edebilmek için, düzenleyici ve denetleyici görevleri yerine getiren kurum ve kuruluşların, belirlenmiş ve gelişmekte olan kuralları uygulamaları vasıtasıyla sporu nasıl yönettiklerini anlamak son derece önem arz etmektedir. İşte bu bütünde, uluslarüstü bir ürün olan ve *lex sportiva* olarak da tanımlanan spor hukukunun, sporun yönetimi ve spor yargısı ile birlikte geleneksel hukuk algısı ve yapılanmasının içerisinde özel bir konumu haiz olduğunu kabul etmek mümkündür.

Geleneksel devlet yargısının aksine taraf iradelerinin azami biçimde ön planda olduğu ve var olan ihtilafların kesin ve bağlayıcı biçimde çözülebildiği tahkim yargılaması; geçtiğimiz otuz yıl içerisinde uluslararası ticari ihtilafların çözümünde giderek artan bir grafikte en çok tercih edilen bir alternatif ihtilaf çözüm yöntemi olmuş ve bunu neredeyse tüm devletlerin taraf olduğu 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve İcrası Hakkındaki New York Sözleşmesi gibi uluslararası kapsayıcılığı artan hukuki metinlerle daha da güçlendirmiştir. Bu popüler tercih; küreselleşmenin bir yandan ulusal sınırları ekonomik, sosyal ve kültürel temellerde birleştirmesi, diğer yandan da uluslararası ticaretin aktörlerinin bağımsız, tarafsız ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmuş bağlayıcı bir mekanizma eliyle ihtilaflarını çözüme kavuşturmalarını arzu etmeleriyle açıklanabilmektedir.

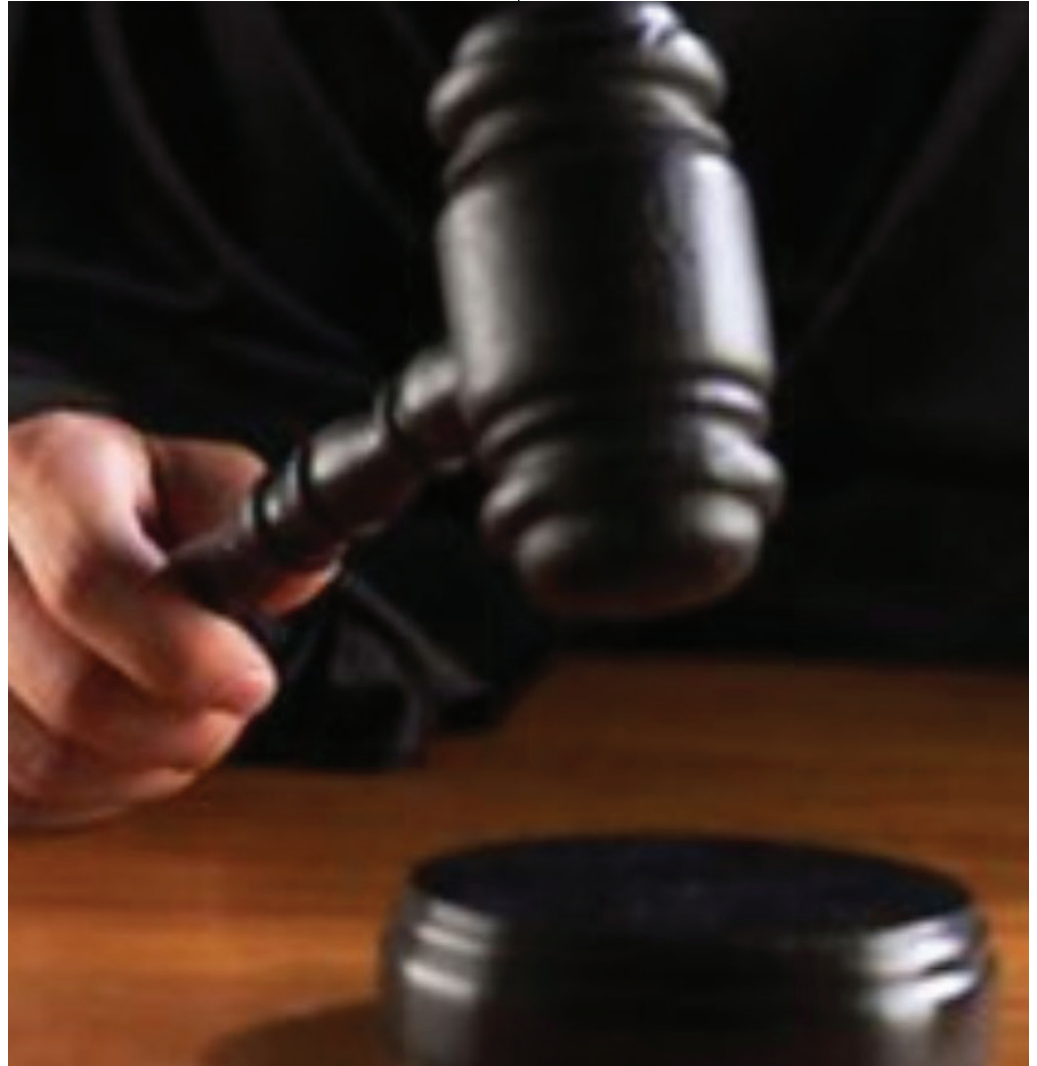
Spor ve tahkim gibi küresel gelişmeleri etkileyici olan iki kavram; sporun içerisinde yer alan sporcular, kulüpler, federasyonlar, uluslararası düzenleyici kurumlar, devletler, sponsorlar gibi birçok paydaşın milyar dolarlarla

ifade edilen bir atmosferde aralarında vuku bulan ihtilafların güvenli, adil ve sürdürülebilir biçimde çözülmesini, bunu yeknesaklaştırılmış uluslararası kuralların uygulanmasını güvenilir biçimde gerçekleştirmek amacıyla buluşmuştur. Dahası, ortak ürün spor tahkiminin önemi, bugün birçok uluslararası spor federasyonunun da merkezini bulduğu, adeta bir spor başkenti olan İsviçre'nin Lozan kentinde bulunan Spor Tahkim Mahkemesi'nin başarısı ve başat pozisyonu ile örnekendirilebilir. Bu noktada, günümüzde spora ilişkin ihtilafların çözümünde neredeyse 'standart' bir çözüm

metodu olan spor tahkiminin aşağıda bahsedilecek bazı önemli özellikleri açıklanacaktır.

Hız

Uluslararası ticari tahkim yargılamasının ihtilafları hızlı biçimde çözmesinin yukarıda açıklanan popülariteye önemli biçimde katkı koyduğu hatırlandığında, spor tahkim yargılamasının bu noktada bir adım ileriye giderek ihtilafları kimi durumlarda neredeyse saatler içerisinde çözüme kavuşturmasının gerçekten etkileyici olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Bakıldığında, spor müsabakalarının bağlı oldukları hızlı takvimi kusursuz biçimde ger-

çeleştirilmelerinin gerekliliği spor tahkiminin eşdeğer hızda etkin biçimde adalet dağıtmasının zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, disiplin cezasını ilgilendiren ihtilaflar, ilgili sporcunun müsabakalara katılma durumunun yarışma takviminin başlamasından önce netleştirilmesinin müsabakanın bütünlüğü açısından ne kadar önemli olduğu düşünüldüğünde, spor tahkim yargılamasının ilgili başvuruları saatler içerisinde kesin biçimde sonuca kavuşturması kabiliyetini göstermektedir. Nitekim, ilk defa 1996 Atlanta Olimpiyat Oyunlarında görev yapan Spor Tahkim Mahkemesi'nin Ad-Hoc (*Geçici-Özel Amaçlı*) Tahkim Birimi bu anlamdan önemli aktörlerden bir tanesidir. Diğer taraftan, belki de her şeyden daha önemli olan ve sağduyulu bir bakış açısıyla yaklaşıldığında ortaya çıkan sporcuların kariyerlerinin yaşam boyu olmaması ve bahsi geçen müsabakaya katılıp katılmamalarının kariyerlerinin geleceğini önemli biçimde etkileyeceği gerçekleri, spor tahkiminin hızlılık özelliğini vurgulamaktadır.

Tutarlılık

Bilindiği üzere tahkim yargılamasında taraflar aralarındaki ihtilafı, var olan ulusal kurallardan farklı olarak, belirledikleri veya tasarladıkları uluslararası kurallar uyarınca çözüme kavuşturabilmektedirler. Sportif ihtilaflarla ilgili olarak ise, *lex sportiva*nın bir özelliği olarak spor tahkimi, kendi ulusal kurallarını resen uygulamakla sorumlu olan yerel mahkemele-

rin aksine, benzer durumlar için tutarlı hukuki sonuç ve yaptırımları sportif kuralların uygulanması neticesinde elde etmeyi amaçlamakta ve bu sayede sportif yargısal düzene olan güveni uluslararası platformda yüksek seviyede tutmayı planlamaktadır. Belirtmek gerekir ki, tahkim yargılamasında *içtihat* uygulaması olmasa dahi, spor tahkiminde özellikle de Spor Tahkim Mahkemesi'nin savunma hakkının ihlali, silahların eşitliği, disiplin yaptırımlarının orantılılığı, kanunilik ilkesi ve benzeri konularda daha önceden ihdas ettiği kararların spor tahkimi uygulamasında *de facto* içtihat olarak kabul edildiği belirtilebilir.

Tanım ve Tenfiz

Prensip olarak bir yabancı mahkeme kararının veyahut da hakem kararının bir başka ülkede hukuki etki kazanması tanım ve tenfiz süreçlerinin başarıyla tamamlanmasına bağlıdır. Aynı şekilde spor tahkim yargılamasının da sonunda ortaya çıkan hakem kararı da aynı şekilde tanım ve tenfiz işlemine tabi tutulması gerekmektedir. Fakat spor tahkiminin yapıcı ve etkin bir özelliği de ortaya çıkan hakem kararının; federasyonlar, kulüpler veya diğer paydaşlar tarafından tanım ve tenfiz işlemine gerek olmadan gönüllü olarak icra edilmesidir.

Bağımsızlık ve Tarafsızlık

Devlet mahkemelerindeki yargılamanın da temel özelliklerinden biri olduğu üzere; bağımsızlık yani hakemler ve yargılamaya tarafları arasında herhangi bir çıkar ilişkisi-

nin olmaması ve tarafsızlık yani hakemlerin yargılama taraflarından herhangi birine karşı yanlı bir tutum içerisinde olmaması, tahkim yargılamasında, özellikle de spor tahkim yargılamasında son derece önem arz etmektedir. Bunun sebebi spor tahkiminin, ticari tahkim yargılamasından farklı olarak sporcuların usulü anlamda haklarının korunması ve adilane bir sonuçla karşılaşmaları için çok kritik bir konumu haizdir. Gerçekten de bu özellikler, aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Sportif uyuşmazlıkların tarafı arasından genellikle var olan hiyerarşik düzen, örneğin sporcu ve kulüp gibi;

Sporcunun tahkim sürecinin başlarken, tahkimin vazgeçilmez özelliği olan rızanın varlığı noktasında gerçek bir mutabakatın varlığının şüpheli olması, örneğin sporcunun bir yarışmaya girmesi için imzalaması gereken formların içeriği ve bağlayıcılığı hakkında tam anlamıyla bilgi sahibi olmaması;

Sporcunun spor tahkim yargılamasının devamı için gerekli olabilecek mali kaynakların, muhtemelen ihtilafta karşı taraf olabilecek kulüp veya federasyona nazaran son derece sınırlı olması.

Tüm bunlar topluca ele alındığında spor tahkim yargılamasında bağımsızlık ve tarafsızlık kavramlarının son derece yüksek öneme sahip olduğu; Spor Tahkim Mahkemesi'nin sırasıyla 1993 ve 2003 yıllarında konu olduğu ve Mahkemenin bağımsızlığı ile ilgili İsviçre Federal Mahkemesi'nin yorumu ve kararlarında, ülkemizde ise gerek Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu ve gerekse de Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu hakkında aralıklı olarak gündeme gelen ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek Madde 9 ve Ek Madde 9A, Spor Genel Müdürlüğü Tahkim Kurulu Yönetmeliği'nin 4.,5. ve 6. maddeleri, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonunun Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanununun 6.maddesi, Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatının 3. ve 13. maddeleri çerçevesinde gündeme gelen tartışmalar noktasında teyit edilebilir.

SONUÇ

İçeriği, etki alanı ve doğurduğu sonuçlar itibarıyla, sayısız akademik çalışmaya ve yargı kararına konu olan ve olmaya devam edecek spor tahkiminin, Anayasamız tarafından öncelik verildiği de hatırlandığında, ülkemizde geliştirilmesi ve sağlanan hizmetin tam anlamıyla uluslararası spor tahkim yargılamasının standartlarını yakalaması ve akabinde yeniden belirlenmesi için kapsamlı ve akademik temelde çalışmalar gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bahsi geçen gelişmelerin sürdürülebilir düzlemde elde edilmesi ise tüm paydaşların birlikte hareket etmesi ve bunu Türk spor yargısının geleceğini sağlam, güvenilir ve hukuki bir mirasla birleştirmek amacıyla sağlaması gerekmektedir.

